

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Θανάσης Παζαρλόγλου

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

Α/Α	ΦΥΣΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	ΠΟΣΟ, ΧΩΡΙΣ ΦΠΑ	ΔΙΑΤΑΞΗ
1	ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, ΜΕΛΕΤΕΣ	30.000 €	Άρθρα 118, 328 του ν.4412/2016
2	ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ	60.000 €	Άρθρα 118,120, 328, 330 του ν. 4412/2016
3	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ - ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	60.000 €	Άρθρα 107-110, 118, 318-321, 328 του ν. 4412/2016

Η σύναψη σύμβασης προμήθειας ή παροχής υπηρεσίας με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης, χωρίς άλλο ειδικό λόγο, είναι δυνατή μόνο όταν η εκτιμώμενη αξία αυτής δεν υπερβαίνει το ποσό των 30.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α. (άρθρα 118, 328 του ν. 4412/2016, ΚΠΕΔ VII Τμ. 319/2019, 25, 97/2018, ΚΠΕΔ IV Τμ. 46/2019, 40/2018).

Η σύναψη σύμβασης υπηρεσίας, η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 107-110 του ν. 4412/2016 (κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες), το ποσό έως το οποίο είναι δυνατή η απευθείας ανάθεση ανέρχεται στο ποσό των 60.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α. (άρθρα 107-110, 118, 328 του ν. 4412/2016).

Η σύναψη σύμβασης δημόσιου τεχνικού έργου με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης είναι δυνατή μόνο όταν η εκτιμώμενη αξία αυτής δεν υπερβαίνει το ποσό των 60.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α. (άρθρα 118, 120, 328, 330 του ν. 4412/2016).

Στις κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες, κατά το παράρτημα XIV του προσαρτήματος Α΄ του ν. 4412/2016, περιλαμβάνονται:

- Οι υπηρεσίες υγείας.
- Οι διοικητικές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές, υγειονομικές και πολιτιστικές υπηρεσίες.
- Οι υπηρεσίες ξενοδοχείων και εστιατορίων.
- Οι υπηρεσίες φύλαξης, ερευνών και ασφαλείας.
- Οι ταχυδρομικές υπηρεσίες.
- Οι υπηρεσίες αναγόμενης ελαστικών.
- Οι υπηρεσίες σιδηρουργού.

Οι υπηρεσίες των άρθρων 107-110 του ν. 4412/2016 με εκτιμώμενη αξία έως και 60.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α., ανατίθενται όπως ακριβώς οι συμβάσεις προμηθειών και γενικών υπηρεσιών, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 118 και 328 του ν. 4412/2016, με χρήση του ΕΣΗΔΗΣ όταν η εκτιμώμενη αξία υπερβαίνει το ποσό των 30.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α. Η χρήση του ΕΣΗΔΗΣ με τους ίδιους όρους ισχύει και για την ανάθεση δημόσιου τεχνικού έργου, δηλαδή άνω του ποσού των 30.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α.

Προκειμένου να διαπιστωθεί το ποσό στο οποίο ανέρχεται η ετήσια συνολική εκτιμώμενη αξία μίας σύμβασης, λαμβάνεται υπόψη η συνολική δαπάνη που απαιτείται για να καλυφθούν οι ανάγκες του δήμου εντός ενός οικονομικού έτους για συγκεκριμένα αγαθά ή υπηρεσίες, που θεωρούνται όμοια ή ομοειδή ή που λόγω της φύσης του αντικειμένου ή της λειτουργικότητάς τους, εντάσσονται σε όμοιες ή παρεμφερείς κατηγορίες. Είναι μη νόμιμος ο επιμερισμός της συνολικής ποσότητας όμοιων ή ομοειδών αγαθών ή υπηρεσιών σε περισσότερες κατηγορίες και στη συνέχεια η απευθείας ανάθεσή τους με βάση το ύψος της δαπάνης που προκύπτει από την τεχνητή αυτή κατάτμηση, διότι με τον τρόπο αυτόν επιχειρείται η αποφυγή της τήρησης της διαγωνιστικής διαδικασίας (ΚΠΕΔ στο VII Τμ. 19, 43/2020, 113/2019, 20/2019, 151/2018, ΚΠΕΔ στο IV Τμ. 46, 50, 99/2019).

Δεν επιτρέπεται κατάτμηση σύμβασης, κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η εφαρμογή οποιασδήποτε διάταξης του ν. 4412/2016, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους. Στο πλαίσιο αυτό, απαγορεύεται ο επιμερισμός της συνολικής απαιτούμενης ποσότητας όμοιων ή ομοειδών, κατά τη φύση τους και την αντίληψη των συναλλαγών, αγαθών σε περισσότερες μικρότερες ποσότητες και η διενέργεια αντίστοιχων τμηματικών αναθέσεων, αντί μιας ενιαίας, στο μέτρο που η κατάτμηση αυτή έχει ως συνέπεια τη μη τήρηση της επιβαλλόμενης διαγωνιστικής διαδικασίας (Ελ.Συν. IV Τμ. Πρ. 58/2015, 119, 116, 107/2011, 67/2010, Κ.Π.Ε.Δ. στο IV Τμ. Πρ.

90/2017, 133, 100, 98, 62, 61, 59, 28, 22/2016, 216, 183, 163, 161, 141, 140, 133, 127, 125, 51, 35/2015, 68/2014, κ.α.).

Ειδικά για συμβάσεις πάγιου και διαρκούς χαρακτήρα, προκειμένου να διαπιστωθεί η εκτιμώμενη αξία αυτών και συνεπώς, η δυνατότητα ανάθεσής τους απευθείας ή με διαγωνισμό, λαμβάνεται υπόψη η συνολική πραγματική αξία των διαδοχικών συμβάσεων που έχει συνάψει η αναθέτουσα Αρχή για όμοιες ή ομοειδείς προμήθειες ή υπηρεσίες, οι οποίες συνήφθησαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο ή οικονομικό έτος (Ελ.Συν. ΚΠΕΔ στο IV Τμ. 99, 50, 46/2019, 180, 66, 60/2017). Κρίσιμος χρόνος διαπίστωσης της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης είναι αυτός της αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού στην Ε.Ε.Ε.Ε. (διαγωνισμοί άνω των ορίων) ή την καταχώρισή της στο ΚΗΜΔΗΣ (κάτω των ορίων). Στον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας των συμβάσεων συμπεριλαμβάνονται τόσο το τυχόν προβλεπόμενο δικαίωμα προαίρεσης, όσο και οι τυχόν παρατάσεις αυτών (Ελ. Συν. ΚΠΕΔ στο IV Τμ. 90, 78/2017).

Για τη νόμιμη απευθείας ανάθεση μιας σύμβασης, λαμβάνεται υπόψη η συνολική δαπάνη που απαιτείται για να καλυφθούν οι ανάγκες του Ο.Τ.Α. εντός ενός οικονομικού έτους για συγκεκριμένα/ες αγαθά/υπηρεσίες, που, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και τις συναλλακτικές αντιλήψεις, θεωρούνται όμοια ή ομοειδή ή που, λόγω της φύσης, του αντικειμένου ή της λειτουργικότητάς τους, εντάσσονται σε όμοιες ή παρεμφερείς κατηγορίες. Είναι μη νόμιμος ο επιμερισμός της συνολικής ποσότητας όμοιων ή ομοειδών αγαθών και υπηρεσιών σε περισσότερες κατηγορίες και η εν συνεχεία απευθείας ανάθεσή τους με βάση το ύψος της δαπάνης που προκύπτει από την τεχνητή αυτή κατάτμηση, όταν με τον τρόπο αυτό επιχειρείται η αποφυγή τήρησης της διαγωνιστικής διαδικασίας (4/2023 ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ).

Συνήθης περίπτωση κατάτμησης και καταχρηστικής εφαρμογής των περί απευθείας αναθέσεων διατάξεων, εντοπίστηκε στους δήμους σχετικά με τις επισκευές και συντηρήσεις των οχημάτων τους. Δαπάνες που φέρονται να αφορούν έκτακτες βλάβες των οχημάτων και ανατίθενται με απευθείας αναθέσεις μέσω μια ευέλικτης διαδικασίας που προβλέπεται από ειδικές για τους Ο.Τ.Α. διατάξεις, συνιστούν στην πραγματικότητα αντιμετώπιση συνήθων φθορών στο πλαίσιο της επιβαλλόμενης τακτικής συντήρησης των οχημάτων, οι οποίες θα μπορούσαν να είναι

προγραμματισμένες και κοστολογημένες. Η χρήση διαφορετικού CPV δεν καθιστά αυτομάτως μη ομοειδείς τις δαπάνες (4/2023 ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ).

Η προμήθεια ανταλλακτικών για την τακτική συντήρηση και επισκευή των οχημάτων του δήμου μη νομίμως ανατέθηκε απευθείας, μετά από κατάτμηση της συνολικής ετήσιας δαπάνης. Η αριθμ. 3373/390/20.3.1975 Υπουργική Απόφαση (Β' 349) εφαρμόζεται στην ειδικότερη περίπτωση της επισκευής δημοτικών οχημάτων που έχουν ήδη παρουσιάσει βλάβη ή έχουν ήδη διαπιστωμένη ανάγκη συντήρησης ή επισκευής (βλ. 119/2018, 211, 15/2017 πράξεις του Κλιμακίου ΠΕΔ VII Τμ.) και δεν τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση προμήθειας ανταλλακτικών για την τακτική συντήρηση και επισκευή των δημοτικών οχημάτων (ΚΠΕΔ στο VII Τμ. 164/2018, βλ. και ΚΠΕΔ στο VII Τμ. 20, 15, 11/2020).

Στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη για ομοειδή αγαθά, αποτελεί το γεγονός αν αυτά ανήκουν στην ίδια ομάδα του κοινού λεξιλογίου δημοσίων συμβάσεων (CPV) της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹. Θεωρούνται ομοειδή, αν είναι κοινά τα τρία (3) πρώτα ψηφία του κάθε CPV αυτών (π.χ. 34133100-2 για τα βυτιοφόρα και 34144512-0 για απορριματοφόρα). Αν συντελείται κατάτμηση ή όχι εξετάζεται με βάση τα δεδομένα της κοινής πείρας και τις συναλλακτικές αντιλήψεις και όχι αν τα προς προμήθεια είδη ανήκουν σε διαφορετικά CPV, στοιχείο που συνεκτιμάται αλλά δεν δεσμεύει το Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΣ VII Τμ. Πράξ. 129/2010).

Η κατάταξη των ειδών σε διαφορετικούς κωδικούς βάσει του Κωδικολογίου CPV 2008 συνεκτιμάται από το Ελεγκτικό Συνέδριο, αλλά δεν συνιστά επαρκές στοιχείο που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την κατάτμηση. Μη νόμιμα κατατμήθηκε η προμήθεια διαφόρων τύπων λαμπτήρων, που αν και φέρουν διαφορετικό κωδικό CPV, εντούτοις ανήκουν στην ίδια ομάδα «315» του ανωτέρω Κωδικολογίου, η οποία φέρει τον τίτλο «Φωτιστικός εξοπλισμός και ηλεκτρικοί λαμπτήρες» (ΕΣ VII Τμ. Πράξ. 407/2010).

¹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 213/2008 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 28ης Νοεμβρίου 2007.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 213/2008 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 28ης Νοεμβρίου 2007**ΚΟΙΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ****Διάρθρωση του συστήματος ταξινόμησης**

Το CPV βασίζεται σε μια δενδροειδή διάρθρωση κωδικών που περιλαμβάνουν έως εννέα (9) ψηφία, στα οποία αντιστοιχεί ένας τίτλος που περιγράφει τις προμήθειες, τα έργα ή τις υπηρεσίες, που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης.

Ο κωδικός CPV περιλαμβάνει οκτώ (8) ψηφία και υποδιαιρείται σε:

- τμήματα (τα δύο πρώτα ψηφία του κωδικού) (ΧΧ000000-Υ),
- ομάδες (τα τρία πρώτα ψηφία του κωδικού) (ΧΧΧ00000-Υ),
- τάξεις (τα τέσσερα πρώτα ψηφία του κωδικού) (ΧΧΧΧ0000-Υ),
- κατηγορίες (τα πέντε πρώτα ψηφία του κωδικού) (ΧΧΧΧΧ000-Υ).

Καθένα από τα τρία τελευταία ψηφία παρέχει τη δυνατότητα ακριβέστερου προσδιορισμού στο εσωτερικό κάθε κατηγορίας.

Το επιτρεπτό ποσό της απευθείας ανάθεσης μπορεί να εξαντλείται με μία μόνο σύμβαση ή με περισσότερες ταυτόχρονες ή διαδοχικές συμβάσεις, χωρίς να θεωρείται ανεπίτρεπτη κατάτμηση (ΚΠΕΔ VII Τμ. 30/2018).

Η διενέργεια, μετά από κατάτμηση της σχετικής δαπάνης, δύο (2) ανοικτών διαγωνισμών για την προμήθεια ομοειδών αγαθών, είναι σύννομη, όταν για την ανάθεσή τους ακολουθείται η διαδικασία του ανοικτού διαγωνισμού και η συνολική δαπάνη τους, δεν υπερβαίνει το εκάστοτε χρηματικό όριο εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας (VII Τμ. 76/2011).

Κρίσιμο στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη για τη διάγνωση της μη νόμιμης κατάτμησης είναι, όχι η ενδεχόμενη και αβέβαιη διενέργεια της δαπάνης, που πιθανολογείται, λόγω της εγγραφείσας στον προϋπολογισμό πίστωσης, ότι θα απαιτηθεί για την κάλυψη των αναγκών του δήμου, αλλά η συνολική δαπάνη που

πράγματι καταβάλλεται για την κάλυψη των σχετικών ετήσιων αναγκών του δήμου (ΚΠΕΔ VII Τμ. 157/2018).

Με την έγκριση της δαπάνης και τη διάθεση της πίστωσης δεν πιστοποιείται και η πραγματοποίηση της δαπάνης. Κρίσιμη για τη διάγνωση του μη νόμιμου επιμερισμού της προμήθειας (κατάτμηση) είναι η πραγματοποιηθείσα δαπάνη για την κάλυψη ετήσιων αναγκών του δήμου σε όμοια ή ομοειδή υλικά και όχι η εγκριθείσα ή ψηφισθείσα (ΚΠΕΔ VII Τμ. 166/2017, IV Τμ. 213/2011).

Δεν συνιστά κατάτμηση η προμήθεια εδεσμάτων για τις διάφορες εορταστικές εκδηλώσεις που διοργανώνει ο δήμος, οι οποίες δεν βρίσκονταν σε χρονική αλληλουχία, ούτε σε χρονική εγγύτητα, με απουσία λειτουργικής αλληλεξάρτησης των εκδηλώσεων, καθόσον διέφεραν τόσο ως προς το αναγκαίο περιβάλλον και τον τρόπο διοργάνωσης, όσο και ως προς τα άτομα στα οποία απευθύνονταν (ΚΠΕΔ VII Τμ. 224/2015).

Κρίσιμο στοιχείο προκειμένου να διαπιστωθεί το ποσό στο οποίο ανέρχεται η δαπάνη συγκεκριμένης προμήθειας και, κατ' επέκταση, η δυνατότητα ανάθεσης της απευθείας ή με διαγωνισμό, αποτελεί η συνολική δαπάνη που απαιτείται για να καλυφθούν οι ετήσιες ανάγκες του δήμου σε αγαθά που, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και τις συναλλακτικές αντιλήψεις, θεωρούνται όμοια ή ομοειδή. Εφόσον σε διαγωνισμό που ξεκίνησε το προηγούμενο έτος και συμβασιτοποιήθηκε το επόμενο προβλέφθηκε δαπάνη 24.000 ευρώ σε βάρος των πιστώσεων του έτους αυτού, νομίμως η δαπάνη αυτή συνυπολογίζεται και συναθροίζεται με τη δαπάνη του νέου έτους, προκειμένου να διαπιστωθεί η συνολική δαπάνη που απαιτείται για να καλυφθούν οι ετήσιες ανάγκες του δήμου σε προμήθεια φυτών (ΚΠΕΔ VII Τμ. 385/2016).

Με απόφαση Δημάρχου ανατέθηκε απευθείας η προμήθεια υλικών για τον εορταστικό διάκοσμο του δήμου, έναντι ποσού 14.630 ευρώ, με το Φ.Π.Α., έτους 2012. Το επόμενο έτος 2013 μετά από πρόχειρο διαγωνισμό, ο δήμος προμηθεύτηκε εκ νέου εορταστικό διάκοσμο. Δεν υφίσταται κατάτμηση ενιαίας προμήθειας, διότι ανεξάρτητα από το χρόνο που εκτελέστηκε η πρώτη σύμβαση (έτους 2012 που εκτελέστηκε το 2013), οι αποφάσεις και οι διαδικασίες για την πραγματοποίηση των ανωτέρω προμηθειών είχαν συντελεστεί σε διαφορετικά οικονομικά έτη, δηλαδή η πρώτη εντός του 2012 και η δεύτερη εντός του 2013, ως εκ τούτου οι προμήθειες κάλυπταν ανάγκες

διαφορετικών ετών. Επομένως, η προμήθεια αφορά στην κάλυψη αναγκών που προέκυψαν σε διαφορετικό έτος από αυτό στο οποίο αφορά η προμήθεια με την οποία φέρεται ομοειδής κατά το αντικείμενο (ΚΠΕΔ VII Τμ. 12/2014).

Τα συνεχιζόμενα, από προηγούμενα έτη έργα διατηρούν την αυτοτέλειά τους (από οικονομική και τεχνική άποψη) και δεν αποτελούν ενιαίο έργο, με τα νέα έργα που προβλέφθηκαν σε βάρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού του τρέχοντος έτους (VII Τμ. 392, 393, 394/2009, 404, 444/2010, 152, 163/2011).

Δεν συντρέχει κατάτμηση ενιαίου έργου, όταν το έργο αρχικά βάρυνε τον προϋπολογισμό του προηγούμενου έτους και μεταφέρθηκε στον προϋπολογισμό του τρέχοντος έτους, λόγω μη έγκαιρης αποπεράτωσής του, ενώ παρόμοιο έργο προβλέφθηκε και εγγράφηκε στον προϋπολογισμό του τρέχοντος έτους. Ανεξαρτήτως του αν τα δύο έργα αποτελούν τμήματα ενός ενιαίου έργου, το ζήτημα της ύπαρξης ή μη κατάτμησης ανακύπτει κατά το στάδιο του ελέγχου της νομιμότητας δαπάνης της δεύτερης κατά χρονική σειρά σχετικής σύμβασης (ΚΠΕΔ VII Τμ. 130/2013).

Δεν θεωρούνται ομοειδείς, οι δαπάνες που αφορούν στις προγραμματισμένες εργασίες προληπτικής συντήρησης των εγκαταστάσεων (εξοπλισμού) με τις αντίστοιχες για εργασίες κατασταλτικής επέμβασης για την αντιμετώπιση εκτάκτων βλαβών, που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν εκ των προτέρων (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 192/2019, 240/2018).

Οι υπηρεσίες συντήρησης των υδραυλικών και ηλεκτρολογικών τμημάτων υπάρχοντος αντλιοστασίου, δεν μπορούν να θεωρηθούν ομοειδείς με την προμήθεια νέου αντλητικού συγκροτήματος, συναφών εξαρτημάτων και χαλυβδοσωλήνα. Οι εργασίες ανέλκυσηςκαθέλκυσης του αντλητικού συγκροτήματος και των καλωδιώσεων αποτελούν απλές εργασίες και δεν μεταβάλουν τον χαρακτήρα της δεύτερης σύμβασης ως σύμβασης προμήθειας, για την οποία απαιτείται πρωτόκολλο παραλαβής υλικών και όχι υπηρεσιών (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 177/2018).

Η προμήθεια ελαστικών οχημάτων και μηχανημάτων έργων του Δήμου, δεν μπορεί να συναθροισθεί με την δαπάνη, που αφορά στη συντήρηση και επισκευή των ελαστικών οχημάτων και μηχανημάτων έργων αυτού, καθώς η πρώτη εκ των ανωτέρω δαπανών αφορά αμιγή σύμβαση προμήθειας ελαστικών, ενώ η δεύτερη δεν αφορά σε προμήθεια όμοιων ή ομοειδών υλικών, αλλά αμιγή σύμβαση εκτέλεσης εργασιών

συντήρησης και επισκευής ελαστικών και, ως εκ τούτου, οι δύο αυτές δαπάνες δεν μπορούν να συσχετισθούν (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 258/2015, 153/2014).

Η σύναψη σύμβασης προμήθειας ανταλλακτικών φωτοαντιγραφικών μηχανημάτων δεν μπορεί να θεωρηθεί ομοειδής, με σύμβαση υπηρεσιών επισκευής και συντηρήσεως των φωτοαντιγραφικών μηχανημάτων (ΕΣ ΚΠΕΔ στο IV Τμ. Πράξ. 46/2019).

Η απευθείας ανάθεση της προμήθειας των ανταλλακτικών και των επακόλουθων εργασιών τοποθέτησής τους για λόγους κατεπείγοντος, αποτελεί αυτοτελή διαδικασία που αφορά το συγκεκριμένο όχημα και ως εκ τούτου η σχετική δαπάνη δεν συναθροίζεται με άλλες δαπάνες τακτικής συντήρησης που έχουν πραγματοποιηθεί εντός του ίδιου έτους (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 20/2020).

Στο επιτρεπτό χρηματικό όριο για την απευθείας ανάθεση σύμβασης προμήθειας δεν συνυπολογίζεται η δαπάνη που απαιτείται για τις εργασίες επισκευής και συντήρησης των προς προμήθεια αγαθών. Η δαπάνη για την προμήθεια των ειδών διακοσμητικού φωτισμού (φωτεινός σωλήνας, λαμπάκια, λαμπτήρες, κλπ.), δεν αθροίζεται με τη δαπάνη για τις εργασίες αντικατάστασης, επισκευής και αποθήκευσης των φωτιστικών στοιχείων μετά το τέλος των εορτών των Χριστουγέννων (ΕΣ VII Τμ. Πράξ. 302/2009, 165, 166, 255/2006).

Η σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών συντήρησης, τοποθέτησης και φύλαξης των υπάρχοντων χριστουγεννιάτικων στοιχείων και της σύμβασης προμήθειας νέων στοιχείων για χριστουγεννιάτικο στολισμό (με διαφορά εβδομάδας), εξυπηρετούν την πραγματοποίηση του ενιαίου σκοπού του χριστουγεννιάτικου στολισμού του Δήμου, με χρήση ομοειδών κατά τη φύση και τη λειτουργικότητά τους διακοσμητικών στοιχείων, συνδυαστικά δε συντρέχουν η ομοιότητα των μελετών που προηγήθηκαν των αναθέσεων, η ενότητα του γεωγραφικού χώρου στον οποίο αφορούν, η χρονική εγγύτητα των αναθέσεων και η σχεδόν ταυτιζόμενη διάρκεια της σύμβασης, τα οποία υποδηλώνουν τεχνητή κατάτμηση ενιαίας σύμβασης. Συγγνωστή πλάνη (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 305/2019).

Τα είδη σημαιοστολισμού (σημαίες, θυρεοί με σημαίες και γιρλάντες με σημαίες) και το ηλεκτρολογικό υλικό (φωτιστικά που τοποθετούνται στους δρόμους κ.λπ.), δεν θεωρούνται όμοια αγαθά. Συνεπώς ο επιμερισμός τους σε περισσότερες κατηγορίες

και η απευθείας ανάθεση της προμήθειας τους είναι νόμιμη, δεδομένου ότι η αξία των ομοειδών αγαθών (εορταστικά επιστύλια, εορταστικές γιρλάντες και Χριστουγεννιάτικα επιστύλια) δεν υπερβαίνει το ετήσιο επιτρεπτό χρηματικό όριο απευθείας ανάθεσης, ενώ τα είδη σημαιοστολισμού δεν αποτελούν όμοια ή ομοειδή υλικά. (ΕΣ VII Τμ. Πράξ. 233/2008).

Οι εργασίες συντήρησης πλακών πεζοδρομίων και κρασπέδων (καθαίρεση φθαρμένων πλακών πεζοδρομίου, καθαρισμός σαθρού υποστρώματος με χρήση μηχανήματος, συμπλήρωση πεζοδρομίων με σκυρόδεμα, τοποθέτηση και αρμολόγημα τσιμεντόπλακων, καθαίρεση κατεστραμμένων κρασπέδων πεζοδρομίου με χρήση μηχανήματος και τοποθέτηση κρασπέδων πεζοδρομίου) δεν είναι ομοειδείς με τις εργασίες διαγράμμισης οδών με χρήση (διαφορετικού) μηχανήματος, με σκοπό την ενίσχυση της οδικής ασφάλειας (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 271/2019). Οι ανωτέρω εργασίες δεν είναι ομοειδείς ούτε εντάσσονται σε παρεμφερείς κατηγορίες, ενόψει του ότι για την άρτια εκτέλεση καθεμίας από αυτές απαιτήθηκε η χρήση διαφορετικού μηχανήματος και ανατέθηκαν σε διαφορετικούς αναδόχους (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 68, 65/2018).

Νόμιμα κατατμήθηκε:

- η «προμήθεια οικοδομικών υλικών» για τις ανάγκες των δημοτικών συνεργείων παρέμβασης (πλάκες, τσιμέντο, άμμο, χαλίκι, οπλισμό και πλέγματα) και
- η «προμήθεια χρωμάτων και υλικών επίχρισης» για τη συντήρηση φθορών σε διάφορους κοινόχρηστους χώρους (χρώματα πλαστικά και ακρυλικά, υδροχρώματα, μονωτικά υλικά, αστάρι, βερνίκια, διαλυτικά, στόκος, ρολά, πινέλα κ.ά.).

Τα ανωτέρω οικοδομικά υλικά διαφέρουν τόσο κατά τη χρήση και λειτουργικότητα τους όσο και κατά τις τεχνικές προδιαγραφές τους, από τα υλικά χρωματισμού και επίχρισης και, ως εκ τούτου, δεν αποτελούν, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και τις συναλλακτικές αντιλήψεις, ομοειδή αγαθά (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 74/2013).

Νόμιμα κατατμήθηκε:

- η «προμήθεια οικοδομικών υλικών» (κεραμίδια, σάκοι μαρμάρου, τσιμέντου, ασβέστη, άμμου, αμμοχάλικου και τούβλα, τσιμεντόλιθοι και μονωτικό) και
- η «προμήθεια χρωμάτων και ξυλείας».

Επίσης, η προμήθεια οικοδομικών υλικών δεν μπορεί να συσχετισθεί με τη δαπάνη που αφορά σε παροχή εργασιών συντήρησης, στις οποίες και απέβλεψε ο Δήμος, ανεξαρτήτως του ότι στη δαπάνη αυτή περιλαμβάνεται και η προμήθεια υλικών (ξυλεία, χρώματα, σκυρόδεμα), η αξία της οποίας (της προμήθειας), σε κάθε περίπτωση, δεν αποτιμάται χωριστά και έχει παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με τις εργασίες συντήρησης του δημοτικού ακινήτου (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 153/2014).

Οι εργασίες καθαρισμού αλσών του Δήμου με σκοπό τη διαμόρφωση ζώνης πυρασφάλειας και πυροπροστασίας (καθαρισμός αλσυλλίων με μηχανικά μέσα, κλάδεμα δένδρων - θάμνων σε δρόμους και λοιπούς κοινόχρηστους χώρους, απομάκρυνση υπολειμμάτων με φορτηγό, καθαρισμός φύλλων και κλαδιών, κοπή της ξηρής βλάστησης που αποτελεί εύφλεκτη βιομάζα) δεν μπορεί να θεωρηθούν ομοειδείς με τις εργασίες πρασίνου με σκοπό τον καλλωπισμό των κοινοχρήστων δημοτικών χώρων (βοτάνισμα με χορτοκοπτικό μηχάνημα, καθαρισμός χώρου φυτών σε άλση, πάρκα, πλατείες, ελεύθερους χώρους, διαχωριστικές νησίδες, ανανέωση - διαμόρφωση κόμης θάμνων και κοπή μεγάλων δένδρων σε πλατείες, πάρκα, κλπ.) (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 257/2018).

Δεν είναι ομοειδής η προμήθεια:

- αθλητικού εξοπλισμού, (πάγκοι αθλητών, εστίες ποδοσφαίρου, μηχανήματα διαγράμμισης και ξύλινες καμπίνες),
- εξοπλισμού πόλης (οκτάγωνο κιόσκι, παγκάκια μαντεμένα και αλουμινίου) και
- οργάνων παιδικής χαράς (σύνθετα όργανα τύπου Α και Β, γκολπόστ 5Χ5, ξύλινες κούνιες τραμπάλες),

καθόσον τα ανωτέρω είδη, είναι διαφορετικής κατασκευής, με διαφορετικά χαρακτηριστικά και προδιαγραφές και δεν μπορούν κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και τις συναλλακτικές αντιλήψεις να χαρακτηριστούν ως ομοειδή υπαγόμενα στην ίδια έννοια γένους, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει κατάτμηση της δαπάνης με σκοπό την αποφυγή διενέργειας τακτικού διαγωνισμού (ΕΣ VII Τμ. Πράξ. 89/2011).

Οι πινακίδες σήμανσης, τα κάγκελα σιδήρου, οι μπάρες δακτυλίου, τα κολωνάκια πεζοδρομίου, τα παγκάκια, οι σχάρες μεταλλικές, τα μεταλλικά ράφια και οι αεραγωγοί, δεν θεωρούνται ομοειδή αγαθά και διαφέρουν ουσιαστικά κατά τη φύση και τη χρήση τους, μη δυνάμενα ως εκ τούτου να ενταχθούν στην ίδια ή ομοειδή κατηγορία αγαθών, με αποτέλεσμα να μην συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση

κατάτμηση της δαπάνης με σκοπό την αποφυγή διενέργειας διαγωνισμού. Τα κάγκελα σιδήρου και πινακίδες σήμανσης είναι ομοειδή αγαθά, εντούτοις δεν υφίσταται κατάτμηση δαπάνης, καθόσον το ύψος της συνολικής δαπάνης δεν υπερβαίνει το επιτρεπτό χρηματικό όριο ανάθεσης (ΕΣ VII Τμ. Πράξ. 102/2011).

Νόμιμα κατατμήθηκε η προμήθεια:

- φωτιστικών σωμάτων και βραχιόνων και
- ηλεκτρικών λαμπτήρων,

διότι δεν αποτελούν όμοια ή ομοειδή αγαθά, καθόσον, συντείνουν μεν στην επίτευξη ενός κοινού σκοπού, δηλαδή στο φωτισμό της πόλης, πλην όμως, δεν εντάσσονται σε μια ευρύτερη κοινή κατηγορία (γένους) ειδών, ούτε ταυτίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές τους, ώστε ο διαχωρισμός αυτών και η ανάθεσή τους με ξεχωριστούς συνοπτικούς διαγωνισμούς να συνιστά ανεπίτρεπτη κατάτμηση. Ο προμηθευτής ηλεκτρικών λαμπτήρων δεν είναι υποχρεωτικό σύμφωνα με τις συναλλακτικές αντιλήψεις, ότι πρέπει να διαθέτει και να εμπορεύεται και τα φωτιστικά σώματα επί των οποίων εφαρμόζουν οι λαμπτήρες αυτοί (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 14/2015).

Ο Δήμος νόμιμα προμηθεύτηκε αλάτι αποχιονισμού με διαδοχικές απευθείας αναθέσεις, λόγω επικείμενων έντονων χιονοπτώσεων, οι οποίες δημιούργησαν επιτακτικές ανάγκες, που κατέστησαν αδύνατη τη διενέργεια ενιαίου διαγωνισμού. Η ανάγκη για προμήθεια αλατιού αποχιονισμού δεν έχει πάγιο χαρακτήρα, ώστε ο Δήμος να είχε προβεί σε σχετικό προγραμματισμό, δεδομένου ότι κατά το παρελθόν δεν εκδηλώθηκαν έντονα καιρικά φαινόμενα κάθε έτος που να καθιστούσαν αναγκαία τέτοια προμήθεια. Νόμιμα, οι πιστώσεις εγκρίθηκαν μετά την απευθείας ανάθεση και τη διενέργεια των εν λόγω προμηθειών, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 158 παρ. 7 του ν. 3463/2006, καθόσον συνέτρεχαν έκτακτες και επείγουσες ανάγκες που επέτρεπαν, κατ' εξαίρεση, την εκ των υστέρων έγκριση των σχετικών πιστώσεων (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 104/2016).

Τα καύσιμα και τα λιπαντικά, που είναι παράγωγα του πετρελαίου, αποτελούν ομοειδείς κατηγορίες ειδών και προορίζονται να καταναλωθούν για τη λειτουργία μηχανημάτων και οχημάτων. Συνεπώς, ως εκ του συνολικού ύψους της δαπάνης για την προμήθεια καυσίμων και λιπαντικών (άρθρο 5, περ. γ' του ν. 4412/2016), η εντελλόμενη δαπάνη παρανόμως κατατμήθηκε και ανατέθηκε απευθείας, ενώ θα έπρεπε να ανατεθεί με ανοικτή διαγωνιστική διαδικασία. Συγγνωστή πλάνη, διότι τα

καύσιμα και τα λιπαντικά έχουν διαφορετικά CPV, ότι για την ανάθεση των καυσίμων διεξήχθη ανοικτός διαγωνισμός ένα έτος νωρίτερα από την απευθείας ανάθεση των λιπαντικών και ότι για την απευθείας ανάθεση υποβλήθηκαν δύο (2) προσφορές και επελέγη η χαμηλότερη (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 117/2019).

ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

Όταν ένας Δήμος προσφεύγει στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για την προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών αξίας ίσης ή κατώτερης των 30.000 ευρώ πλέον Φ.Π.Α., σύμφωνα με το άρθρο 118 του ν. 4412/2016, στο πλαίσιο της οποίας οι υποψήφιοι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν προσφορά, κατόπιν σχετικής πρόσκλησης, οφείλει να επιλέξει την πλέον συμφέρουσα οικονομική προσφορά, η οποία, όταν δεν έχει τεθεί οποιοδήποτε κριτήριο είναι η χαμηλότερη (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 135/2019, 316/2017).

Όταν ο Δήμος αποφασίζει να αναθέσει απευθείας μια δημόσια σύμβαση και υποβάλλονται περισσότερες προσφορές, οι αρχές της οικονομικότητας, της μη διάκρισης των οικονομικών φορέων και της διαφάνειας επιτάσσουν να επιλεγεί, από εκείνες τις προσφορές που πληρούν τις απαιτούμενες τεχνικές προδιαγραφές, η χαμηλότερη (Ε.Σ. Κ.Π.Ε.Δ στο VII Τμ. 264/2018, 300, 316/2017).

Κατά τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης υποβληθούν προσφορές και διαπιστωθεί σ' αυτές έλλειψη κάποιου δικαιολογητικού ή απαιτείται η παροχή διευκρινήσεων, ο δήμος οφείλει να τα ζητήσει από τους προσφέροντες οικονομικούς φορείς (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 135/2019).

Κατά τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης (απευθείας ανάθεσης) λαμβάνονται υπόψη οι προσφορές των ενδιαφερομένων φορέων ανεξαρτήτως του χρόνου κατάθεσης αυτών, ο οποίος, πάντως, πρέπει σε κάθε περίπτωση να έπεται του χρόνου δημοσίευσης της οικείας μελέτης. Τα δικαιολογητικά ανάθεσης προσκομίζονται κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης Δημάρχου περί απευθείας ανάθεσης, χωρίς να απαιτείται η προσκόμισή τους σε προγενέστερο στάδιο (ΕΣ VII Τμ. Πράξ. 11/2019 και ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 155/2018, 285, 160/2017).

Οι οικονομικοί φορείς με τους οποίους συμβάλλονται οι Ο.Τ.Α. και τα νομικά τους πρόσωπα εφόσον η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ίση ή μεγαλύτερη των 2.500 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α., πριν τη λήψη της απόφασης απευθείας ανάθεσης, οφείλουν να προσκομίσουν κατά το χρόνο αυτό αντίγραφο ποινικού μητρώου (τώρα Υπεύθυνη Δήλωση) και αποδεικτικό ασφαλιστικής και φορολογικής ενημερότητας. Η προσκόμισή τους εκ των υστέρων δεν θεραπεύει την εν λόγω πλημμέλεια, καθώς η μη ύπαρξη των κωλυμάτων αυτών πρέπει να αποδεικνύεται πριν την απόφαση ανάθεσης (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 288, 178/2019, 262, 155, 21, 18/2018, 308, 160/2017).

Όταν η σύμβαση ανατίθεται απευθείας δεν ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της δαπάνης το γεγονός ότι η οικονομική προσφορά του αναδόχου υποβλήθηκε μετά την ημερομηνία που είχε ταχθεί από τον Δήμο για την υποβολή της (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 328/2019).

Νόμιμη η διαδικασία απευθείας ανάθεσης δημόσιας σύμβασης σε ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ., τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, καθόσον δεν υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη ότι στις ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. δεν μπορεί να γίνει απευθείας ανάθεση, με την αιτιολογία ότι αυτές μόνο προγραμματικές συμβάσεις μπορούν να συνάπτουν (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 121/2019).

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

(από 2.501-30.000 ευρώ, χωρίς ΦΠΑ)

- 1) Σύνταξη, υπογραφή και ανάρτηση του πρωτογενούς αιτήματος στο ΚΗΜΔΗΣ.
- 2) Έκδοση, υπογραφή και ανάρτηση στο ΚΗΜΔΗΣ της Α.Α.Υ. ή και της απόφασης πολυετούς υποχρέωσης.
- 3) Σύνταξη, υπογραφή και αποστολή πρόσκλησης σε έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς. Η πρόσκληση καταχωρίζεται στο ΚΗΜΔΗΣ τουλάχιστον πέντε (5) ημέρες πριν την κοινοποίηση της απόφασης ανάθεσης.
- 4) Δεν λαμβάνονται υπόψη τυχόν υποβληθείσες προσφορές όσων οικονομικών φορέων δεν προσκλήθηκαν προς τούτο (περ. α', παρ. 3, άρθρ. 120 ν. 4412/2016).
- 5) Υποβολή προσφοράς, μαζί με φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα και Υπεύθυνη Δήλωση του νόμιμου εκπροσώπου του οικονομικού φορέα, που υποκαθιστά το αντίγραφο ποινικού μητρώου.

- 6) Απόφαση Δημάρχου για την ανάθεση της σύμβασης, σε συγκεκριμένο οικονομικό φορέα, έναντι ορισμένου ποσού. Καταχώρηση στο ΚΗΜΔΗΣ.
- 7) Έγγραφο πρόσκληση προς τον ανάδοχο να προσέλθει για την υπογραφή του συμφωνητικού, με ταυτόχρονη κοινοποίηση της απόφασης ανάθεσης, αφού παρέλθει χρονικό διάστημα πέντε (5) ημερών από την καταχώριση της πρόσκλησης στο ΚΗΜΔΗΣ. Μη υποχρέωση προσκόμισης εγγύησης καλής εκτέλεσης των όρων της σύμβασης.
- 8) Σύναψη έγγραφης σύμβασης (συμφωνητικό). Καταχώρηση στο ΚΗΜΔΗΣ.
- 9) Βεβαίωση παραλαβής του προϊσταμένου της υπηρεσίας του δήμου, για την οποία προορίζονται (τα υλικά ή οι υπηρεσίες) ή της δημοτικής υπηρεσίας που έχει οριστεί για τον σκοπό αυτό με την απόφαση ανάθεσης, χωρίς να απαιτείται συγκρότηση επιτροπής παραλαβής.

Οι λοιπές περιπτώσεις, που κατά παρέκκλιση της διαγωνιστικής διαδικασίας παρέχεται δυνατότητα επιλογής της απευθείας ανάθεσης (διαδικασία με διαπραγμάτευση) προβλέπονται περιοριστικά στα άρθρα 32 και 269 του ν. 4412/2016, ως εξής:

α) Εάν, μετά από διαγωνισμό δεν υποβλήθηκε καμία προσφορά, ή καμία από τις υποβληθείσες προσφορές δεν είναι κατάλληλη, εφόσον δεν έχουν τροποποιηθεί ουσιαδώς οι αρχικοί όροι της σύμβασης και διαβιβάζεται σχετική έκθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά από αίτημά της.

Μη κατάλληλη θεωρείται μία προσφορά όταν είναι άσχετη με τη σύμβαση και αδυνατεί προδήλως, χωρίς να τροποποιηθεί ουσιαστικά, να ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής, όπως προσδιορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης.

β) εάν τα έργα, τα αγαθά ή οι υπηρεσίες μπορούν να παρασχεθούν μόνον από έναν συγκεκριμένο οικονομικό φορέα για οποιονδήποτε από τους κατωτέρω λόγους:

- στόχος της σύμβασης είναι η δημιουργία ή απόκτηση μοναδικού έργου τέχνης ή καλλιτεχνικής εκδήλωσης,
- απουσία ανταγωνισμού για τεχνικούς λόγους ή προστασία αποκλειστικών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας,

εφόσον δεν υπάρχει εύλογη εναλλακτική λύση ή υποκατάστατο και η απουσία ανταγωνισμού δεν είναι αποτέλεσμα τεχνητού περιορισμού.

γ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης, που οφείλεται σε απρόβλεπτα γεγονότα, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για το διαγωνισμό ή την ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει να οφείλονται σε δική τους υπαιτιότητα. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι εξής τρεις (3) προϋποθέσεις:

- ύπαρξη γεγονότος, που δεν μπορεί να προβλεφθεί, παρά την επίδειξη από το δήμο της οφειλόμενης επιμέλειας,
- ύπαρξη κατεπείγοντος, που δεν συμβιβάζεται με τη τήρηση των προθεσμιών διενέργειας διαγωνισμού και
- αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του απρόβλεπτου γεγονότος και του εξ' αυτού απορρέοντος κατεπείγοντος.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ (ανεξαρτήτως ποσού)

- 1) Διενέργεια άγονου διαγωνισμού (δεν υποβλήθηκε προσφορά ή υποβλήθηκαν ακατάλληλες προσφορές) ή
- 2) Συντρέχουν λόγοι προστασίας αποκλειστικών δικαιωμάτων ή
- 3) Συντρέχει λόγος κατεπείγουσας ανάγκης ή
- 4) Οι προμήθειες αγοράζονται από χρηματιστήριο εμπορευμάτων.

Στις περιπτώσεις 2, 3 και 4 δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ΕΣΗΔΗΣ, ΕΕΕΣ, εγγύησης συμμετοχής και επιτροπών έργων.

Η διαδικασία της διαπραγμάτευσης γίνεται από τριμελή επιτροπή υπαλλήλων, που συγκροτείται με απόφαση της Δημοτικής Επιτροπής ή (η διαπραγμάτευση γίνεται) και από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου, η οποία εισηγείται προς αυτήν για κάθε θέμα που ανακύπτει κατά την ανάθεση της σύμβασης.

- 1) Απόφαση Δημοτικής Επιτροπής για την έγκριση διενέργειας της σύμβασης με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, επειδή συντρέχει ειδικός λόγος.
- 2) Με την ίδια απόφαση συγκροτείται η επιτροπή διαπραγμάτευσης ή αντί αυτής μπορεί να ορίζεται η αρμόδια δημοτική υπηρεσία.
- 3) Έκδοση τεκμηριωμένου-πρωτογενούς αιτήματος και Απόφασης Ανάληψης Υποχρέωσης, αν τούτο λόγω των περιστάσεων και ενδεχόμενα της διαθεσιμότητας πίστωσης καθίσταται εφικτό (περίπτωση κατεπείγουσας ανάγκης).
- 4) Όταν η αναβολή λήψης απόφασης απειλεί άμεσα τα συμφέροντα του δήμου, λαμβάνεται απόφαση Δημάρχου για την έγκριση διενέργειας της σύμβασης με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, λόγω κατεπείγουσών αναγκών, υπό την προϋπόθεση ότι θα υποβληθεί προς έγκριση στην επόμενη συνεδρίαση της Δημοτικής Επιτροπής.
- 5) Υποβολή του φακέλου για έγκριση στην Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., εφόσον η εκτιμώμενη αξία υπερβαίνει το ποσό των 221.000 ευρώ. Η Αρχή υποχρεούται να απαντήσει εντός είκοσι (20) + είκοσι (20) εργασίμων ημερών από την παραλαβή του φακέλου. Δεν απαιτείται υποβολή και έγκριση όταν συντρέχουν λόγοι κατεπείγουσών αναγκών.
- 6) Σύνταξη, υπογραφή και αποστολή πρόσκλησης σε οικονομικούς φορείς. Η πρόσκληση δεν απαιτείται να αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ (παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 4412/2016).
- 7) Υποβολή προσφοράς, μαζί με φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα, αντίγραφο ποινικού μητρώου και οτιδήποτε άλλο απαιτεί η μελέτη.
- 8) Η Επιτροπή ή αρμόδια δημοτική υπηρεσία με πρακτικό της, γνωμοδοτεί κατά περίπτωση προς τη Δημοτική Επιτροπή ή τον Δήμαρχο για την πληρότητα των δικαιολογητικών, την αποδοχή της τεχνικής προσφοράς και την ανάθεση της σύμβασης.
- 9) Μετά την έγκριση της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., εφόσον απαιτείται, εκδίδεται απόφαση της Δημοτικής Επιτροπής για την ανάθεση της σύμβασης σε συγκεκριμένο προσφέροντα.

Η όλη διαδικασία διαπραγμάτευσης γίνεται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, πλην των περιπτώσεων κατεπείγουσών αναγκών και αποκλειστικότητας.

Η Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. δεν έχει αρμοδιότητα για την παροχή σύμφωνης γνώμης, σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας. Η έννοια της ανωτέρας βίας συνίσταται σε ακραίες

περιπτώσεις απολύτως εξωτερικών και αντικειμενικών παραγόντων, οι οποίοι βρίσκονται εκτός επιρροής της αναθέτουσας αρχής. Δηλαδή, πρόκειται για ακραίες περιστάσεις που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης προκειμένου να αντιμετωπισθούν. Τέτοιες περιπτώσεις αφορούν, ιδίως, σε φυσικές καταστροφές ή φαινόμενα ιδιαίτερα μεγάλης έντασης και έκτασης, ή σε κινδύνους ιδιαίτερης καταστροφής που έχουν προκληθεί ή επίκεινται και τα οποία συνδέονται κατά τρόπο άμεσο με την πρόκληση της κατεπείγουσας ανάγκης και για την αποφυγή των οποίων δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται από το νόμο (3990/27/2021 ΟΔΗΓΙΑ ΕΑΔΗΣΥ).

Παγίως το Ελεγκτικό Συνέδριο θεωρεί ως απρόβλεπτες περιστάσεις εκείνα τα αιφνίδια γεγονότα, που δεν ήταν γνωστά στην αναθέτουσα Αρχή, ούτε ανάγονται στη σφαίρα της ευθύνης της και τα οποία κατέστησαν ανέφικτο τον έγκαιρο προγραμματισμό των αναγκαίων ενεργειών για την πρόληψη και αντιμετώπισή τους. Η κρίση του δήμου υπόκειται, σε έλεγχο ορθής εκτίμησης από το Ελεγκτικό Συνέδριο (Ελ.Συν. απόφ. Τμ. Μειζ. Επτ. Συνθ. 707/2013, VI Τμ. 2345/2017, 3015, 3217/2012 πράξ. Ε΄ Κλιμ. 228, 350/2018, κ.α.).

Δεν αιτιολογείται επαρκώς ο απρόβλεπτος και επείγων χαρακτήρας των αναγκών που καλύπτονται με την προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση. Οι αναθέτοντες φορείς ταυτίζουν το «απρόβλεπτο» με το «επείγον». Ο νομοθέτης, θέτει δύο σωρευτικά προϋποθέσεις:

α) Να συντρέχουν απρόβλεπτα γεγονότα (έντονα καιρικά φαινόμενα), για τα οποία δεν ευθύνεται ο Ο.Τ.Α. και

β) να υφίσταται κατεπείγουσα ανάγκη αντιμετώπισής τους, τόσο επιτακτική, ώστε να καθιστά αδύνατη την προσφυγή σε διαγωνισμό (4/2023 ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ).

Διαπιστώθηκε ότι δεν αιτιολογείται επαρκώς το κατεπείγον της σύμβασης. Παρασχέθηκαν εργασίες μετά πάροδο μηνών από την εκδήλωση των έντονων καιρικών φαινομένων. Υπήρξαν χρονικές αποκλίσεις μεταξύ πρωτογενούς αιτήματος και της υπογραφής της σύμβασης. Παρήλθε χρονικό διάστημα επτά (7) μηνών μεταξύ της ανάθεσης και της υπογραφής της σύμβασης (4/2023 ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ).

Με το πρόσχημα της αποκατάστασης των έκτακτων ζημιών διευρύνεται το συμβατικό αντικείμενο και περιλαμβάνει πάγιες ανάγκες, οι οποίες μπορούν να προγραμματιστούν και να καλυφθούν με διαγωνισμό. Παρατηρήθηκαν πολλές αναθέσεις με ομοειδές αντικείμενο, στον ίδιο ανάδοχο, το συνολικό ποσό των οποίων υπερβαίνει τις 300.000 ευρώ, με συνέπεια την παράκαμψη του προσυμβατικού ελέγχου. Εφόσον οι Ο.Τ.Α. έχουν σύστημα εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με την ΦΓ8/55081 Αποφ. Ολομ. Ε.Σ. (Β' 4938/2020), μπορούν να ζητήσουν τη συνδρομή του αρμόδιου Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου (παρ. 1 του άρθρου 4) (4/2023 ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ).

Συντρέχει κατεπείγουσα ανάγκη που δικαιολογεί την απευθείας ανάθεση της σύμβασης για σύντομο χρονικό διάστημα, καθόσον ο σχετικός διαγωνισμός δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί λόγω της υποβολής προδικαστικής προσφυγής και αίτησης αναστολής (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 5/2020).

Συντρέχει κατεπείγουσα ανάγκη που δικαιολογεί την απευθείας ανάθεση της σύμβασης για σύντομο χρονικό διάστημα, καθόσον είχε ολοκληρωθεί ο σχετικός διαγωνισμός και εκκρεμούσε ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου ο προσυμβατικός έλεγχος νομιμότητας (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 265/2018).

Η δαπάνη για τη διενέργεια μουσικής εκδήλωσης από συγκεκριμένο καλλιτέχνη δεν συναθροίζεται με τα κόστη των λοιπών εκδηλώσεων του δήμου, καθόσον συντρέχει περίπτωση αποκλειστικότητας (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 179/2019).

Οι Ο.Τ.Α. μπορούν, μεταξύ άλλων, να προσφεύγουν στην εξαιρετική διαδικασία της απευθείας ανάθεσης, προκειμένου να συνάψουν σύμβαση παροχής υπηρεσιών, όταν για λόγους προστασίας αποκλειστικών δικαιωμάτων (περιλαμβάνονται και τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας), οι υπηρεσίες μπορούν να παρασχεθούν μόνον από έναν συγκεκριμένο οικονομικό φορέα και μόνον εάν δεν υπάρχει εύλογη εναλλακτική λύση ή υποκατάστατο και η απουσία ανταγωνισμού δεν είναι αποτέλεσμα τεχνητού περιορισμού των παραμέτρων της σύμβασης (παρ. β' του άρθρου 32 του ν. 4412/2016).

Στα δικαιώματα αποκλειστικότητας του άρθρου 32 παρ. β' του ν. 4412/2016, συγκαταλέγονται και αυτά που απορρέουν από τη δημιουργία έργων, προστατευόμενων κατά τις διατάξεις του ν. 2121/1993 περί πνευματικής ιδιοκτησίας,

όπως είναι τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και η συντήρηση και τεχνική υποστήριξη του προγράμματος. Είναι νόμιμη η απευθείας ανάθεση της συντήρησης και τεχνικής υποστήριξης ήδη εγκατεστημένων προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών στο δημιουργό τους, εφόσον, κατά τη σύμβαση, ο Ο.Τ.Α. δεν απέκτησε την κυριότητα του πηγαίου κώδικά τους και κατ' επέκταση, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σ' αυτά (ΕΣ ΚΠΕΔ στο IV Τμ. Πράξ. 154, 153, 40/2018, IV Τμ. Πράξ. 32/2017).

Μη νομίμως ανατέθηκαν απευθείας οι υπηρεσίες συντήρησης και τεχνικής υποστήριξης λογισμικού προγράμματος, διότι δεν προκύπτει με σαφήνεια εάν οι επίμαχες υπηρεσίες συντήρησης και τεχνικής υποστήριξης προϋποθέτουν πρόσβαση στον προστατευόμενο από τις διατάξεις του ν. 2121/1993 πηγαίο κώδικα του λογισμικού. Το γεγονός ότι στη σύμβαση συντήρησης και τεχνικής υποστήριξης προβλέπεται ρητά ότι η εταιρεία έχει το αποκλειστικό δικαίωμα πρόσβασης στον πηγαίο κώδικα δεν επαρκεί διότι, ο όρος αυτός θα πρέπει να περιλαμβάνεται στους όρους της σύμβασης ανάθεσης της δημιουργίας του προγράμματος (ΕΣ ΚΠΕΔ στο IV Τμ. Πράξ. 154, 153/2018).

Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με την παρ. 10 του άρθρου 6 του ν. 4412/2016, στην περίπτωση κατά την οποία η προμήθεια ενός συνόλου ομοειδών αγαθών ή υπηρεσιών μπορεί να χωριστεί σε περισσότερα τμήματα και η ετήσια συνολική προϋπολογιζόμενη δαπάνη για την προμήθεια των αγαθών ή υπηρεσιών που ανήκουν σε ένα από τα τμήματα αυτά δεν υπερβαίνει το ποσό των 80.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α., ούτε το 20% της συνολικής αξίας όλων των τμημάτων, μπορεί να ανατεθεί απευθείας η προμήθεια των αγαθών ή των υπηρεσιών του εν λόγω τμήματος ή τμημάτων. Η δυνατότητα αυτή, που συνιστά παρέκκλιση, ενεργοποιείται με μόνη τη συνδρομή των δύο ανωτέρω προϋποθέσεων, που ρητά θέτει ο νόμος και ασκείται κατά το στάδιο έγκρισης της αρχικής μελέτης (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. πράξεις 144, 83, 22/2019, 115/2016).

Εξαίρεση από την απαγόρευση επιμερισμού της συνολικής δαπάνης όμοιων ή ομοειδών συμβάσεων θεσπίζεται με την παρ. 14 του άρθρου 6 του ν. 4071/2012, η οποία επιτρέπει στους δήμους και στις Δ.Ε.Υ.Α. την αυτοτελή προμήθεια ή παροχή υπηρεσιών, όταν αυτές αφορούν σε διαφορετικές δημοτικές ενότητες, υπό την προϋπόθεση ότι οι αντίστοιχες δαπάνες έχουν εγγραφεί σε ξεχωριστές ανά δημοτική ενότητα πιστώσεις του προϋπολογισμού τους. Επομένως, είναι νόμιμη η απευθείας

ανάθεση όμοιων ή ομοειδών συμβάσεων, όταν καθεμία από αυτές αφορά στην κάλυψη των αναγκών κάθε δημοτικής ενότητας ξεχωριστά και η συνολική ετήσια δαπάνη για κάθε δημοτική ενότητα δεν υπερβαίνει το ποσό των 30.000 ευρώ χωρίς Φ.Π.Α. (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. πράξεις 209, 192, 188/2019, 13, 45/2018, 313, 312, 311, 293, 269, 231/2017).

Εξαίρεση από την απαγόρευση επιμερισμού της συνολικής δαπάνης όμοιων ή ομοειδών συμβάσεων εισάγεται με την παρ. 1 του άρθρου 12 του Π.Δ. 171/1987, το οποίο επιτρέπει στους Δήμους και τις Δ.Ε.Υ.Α. την αυτοτελή εκτέλεση έργων και σύνταξη των αντίστοιχων μελετών όταν αφορούν σε διαφορετικές δημοτικές ή τοπικές κοινότητες, εφόσον έχουν εγγραφεί ξεχωριστές ανά δημοτική ή τοπική κοινότητα πιστώσεις στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό τους (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. πράξη 181/2016).

Δεν είναι αναγκαίο να έχει γίνει ήδη από το στάδιο της ανάθεσης της μελέτης η αναγραφή στον προϋπολογισμό των κατατμημένων πιστώσεων για την εκτέλεση των ανά δημοτική ή τοπική κοινότητα έργων, αλλά αυτή πρέπει να υπάρχει κατά τη διαδικασία ανάθεσης της εκτέλεσης των έργων και αρκεί η εγγραφή στον προϋπολογισμό ξεχωριστών πιστώσεων για την κάθε μελέτη. Επιτρέπεται η κατάτμηση των έργων και των αντίστοιχων μελετών τους ανά τοπική κοινότητα και όχι ανά οικισμό κάθε τοπικής κοινότητας (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. πράξη 103/2018).

Εξαίρεση από την απαγόρευση επιμερισμού της συνολικής δαπάνης όμοιων ή ομοειδών συμβάσεων εισάγεται για τις δημοτικές ενότητες των Ο.Τ.Α. Εφόσον έχουν γίνει διακριτές εγγραφές στον προϋπολογισμό, είναι νόμιμη η κατάτμηση ομοειδών δαπανών ανά δημοτική ενότητα. Ωστόσο, αν και νόμιμη, η ευρεία χρήση αυτής της δυνατότητας από τους Ο.Τ.Α. δημιουργεί ερωτήματα ως προς την τήρηση της αρχής της οικονομικότητας, ιδίως όταν οι εγγραφόμενες στον προϋπολογισμό πιστώσεις ανά δημοτική ενότητα είναι ίσες με το χρηματικό όριο της απευθείας ανάθεσης και ανατίθενται συνήθως στον ίδιο ανάδοχο με ελάχιστες ή μηδενικές εκπτώσεις ή όταν το συνολικό ποσό αθροιζόμενο υπερβαίνει το όριο του προσυμβατικού ελέγχου (4/2023 ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ).

Για τη σύναψη δημόσιας σύμβασης με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση διακήρυξης, απαιτείται ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας, πριν την έκδοση της απόφασης έγκρισης σύναψης της σύμβασης, η διατύπωση προηγούμενης σύμφωνης

γνώμης από την Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., υπό την προϋπόθεση ότι η σύμβαση υπερβαίνει το ποσό των 221.000 ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α. (104/2018 Πρ. Κλιμ ΠΕΔ VII Τμ.).

Νόμιμη η σύναψη σύμβασης για την αποκομιδή των απορριμμάτων, χωρίς τη γνώμη της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ., διότι πρόκειται για σύμβαση που ανατίθεται απευθείας λόγω ποσού κατ' εφαρμογή του άρθρου 118 του ν. 4412/2016. Η συγκεκριμένη ανάθεση παρουσιάζει αυτοτέλεια σε σχέση με τον εν εξελίξει διαγωνισμό και δεν αποτελεί μέρος αυτού, διότι η αναγκαιότητα σύναψής της ανέκυψε λόγω της μη έγκαιρης ολοκλήρωσής του και προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της αποκομιδής των απορριμμάτων για το χρονικό διάστημα από τη λήξη της προηγούμενης σύμβασης έως και την ολοκλήρωσή του (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 297/2017).

Στην αρμοδιότητα της Δημοτικής Επιτροπής ανήκει η σύνταξη και η κατάρτιση των όρων των διακηρύξεων, η διεξαγωγή και η κατακύρωση των δημοπρασιών και συνακόλουθα και η ματαίωση μιας διαδικασίας στο σύνολό της ή για συγκεκριμένο τμήμα της, εφόσον δεν υποβλήθηκε προσφορά για το εν λόγω τμήμα. Ομοίως, στην αρμοδιότητα της Δημοτικής Επιτροπής ανήκει και η απόφαση για την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, όταν σε διαγωνιστική διαδικασία δεν υποβλήθηκε προσφορά (ΕΣ ΚΠΕΔ στο VII Τμ. Πράξ. 23/2018).

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (4/2023)

Οι Ο.Τ.Α. προσαρμόζουν τις ανάγκες τους στο όριο των απευθείας αναθέσεων, καλύπτοντας αυτές αποσπασματικά και προβαίνοντας σε κατατμήσεις. Συχνά δεν καθορίζεται με σαφήνεια το αντικείμενο της σύμβασης, δεν προκύπτει ο τρόπος υπολογισμού της εκτιμώμενης δαπάνης, δεν αποδεικνύεται προηγούμενη έρευνα αγοράς.

Η έρευνα αγοράς μπορεί να πραγματοποιείται μέσω:

- έρευνας στο διαδίκτυο ή
- συλλογής έγγραφων προσφορών ή
- υποβολής τιμών από οικονομικούς φορείς μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή
- συγκριτικών οικονομικών στοιχείων από όμοιου περιεχομένου προηγούμενες συμβάσεις.

Δεν παρέχονται εχέγγυα διαφάνειας ως προς την επιλογή του αναδόχου και τον καθορισμό του τιμήματος, ιδίως όταν διενεργούνται επανειλημμένες αναθέσεις στον ίδιο ανάδοχο. Δεν γίνεται διαπραγμάτευση του τιμήματος. Προσφέρονται χαμηλά έως μηδενικά ποσοστά έκπτωσης.

Ο ελλιπής προγραμματισμός οδηγεί στην αποσπασματική κάλυψη των αναγκών και στην κατάτμηση ομοειδών δαπανών και στη προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς να πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Είναι αναγκαίο να υπάρχει ένα αξιόπιστο σύστημα καταγραφής των αναγκών και προτεραιοποίησης αυτών.

Οι δαπάνες προϋπολογίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να προσαρμόζονται στο επιτρεπόμενο όριο της απευθείας ανάθεσης, δηλαδή εγγράφονται πιστώσεις στο όριο των απευθείας αναθέσεων, προκειμένου ο φορέας να επωφεληθεί από την ευελιξία που παρέχεται από τις οικείες διατάξεις, χωρίς, όμως, ταυτόχρονα να ικανοποιούνται πλήρως οι ανάγκες του.

Μετά την αύξηση του ποσοτικού ορίου των απευθείας αναθέσεων που επήλθε από 1.6.2021 με το ν. 4782/2021, οι φορείς συνήψαν για την κάλυψη των ίδιων αναγκών νέες συμβάσεις μέχρι του ποσού του νέου ορίου.

Τα πληροφοριακά συστήματα είτε δεν υποστηρίζουν την παρακολούθηση της εκτέλεσης των συμβάσεων και των αποθεμάτων σε πραγματικό χρόνο, είτε δεν διαθέτουν μηχανισμό ειδοποίησης, όταν τα αποθέματα εξαντλούνται, είτε απλώς δεν χρησιμοποιούνται λόγω υποστελέχωσης της σχετικής υπηρεσίας.

Η καθυστέρηση ολοκλήρωσης διαγωνισμών, είτε διότι δεν προκηρύχθηκαν έγκαιρα, είτε διότι ασκήθηκαν προδικαστικές προσφυγές, αναγκάζει τους φορείς να επιλέγουν τις απευθείας αναθέσεις ως μία λύση για την προσωρινή κάλυψη των αναγκών τους μέχρι να ολοκληρωθεί η διαγωνιστική διαδικασία.

Το κείμενο των μελετών ταυτίζεται μ' αυτό των προσφορών και των τεχνικών προδιαγραφών των υποψηφίων αναδόχων.

Ο δήμαρχος μόνος του λαμβάνει τις αποφάσεις και ασκεί αρμοδιότητες των διοικητικών υπηρεσιών. Υποβάλλει το πρωτογενές αίτημα προς την οικονομική υπηρεσία για να εκδοθεί η Απόφαση Ανάληψης Υποχρέωσης, υποκαθιστώντας τις υπηρεσίες ή αναθέτει μελέτες σε εξωτερικούς συνεργάτες παρακάμπτοντας την τεχνική υπηρεσία.

Συντάσσονται μελέτες από αναρμόδιες υπηρεσιακές μονάδες και υπαλλήλους, χωρίς την απαιτούμενη γνώση, εξειδίκευση και εμπειρία.

Εντοπίστηκαν σε πολλούς φορείς συμβάσεις με ελλιπείς αναρτήσεις στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ., οι οποίες οφείλονται περισσότερο σε παραδρομή παρά σε σκόπιμη απόκρυψη των αναθέσεων.

Για να είναι νόμιμη και σύμφωνη με τις αρχές της οικονομικότητας και της διαφάνειας η απευθείας ανάθεση θα πρέπει από τα έγγραφα της σύμβασης να προκύπτει ο σαφής καθορισμός του αντικειμένου της, οι ζητούμενες ποσότητες, καθώς και ο τρόπος υπολογισμού της εκτιμώμενης δαπάνης, ειδικά όταν αυτή προσεγγίζει το ποσό των 30.000 ευρώ.

Δεν τεκμηριώνονται οι ποσότητες των προς ανάθεση υπηρεσιών ή προμηθειών. Δεν προσδιορίζεται το είδος και η ποσότητα του αντικειμένου της σύμβασης. Ειδικά

στις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών δεν καθίσταται σαφές τι ακριβώς πρέπει να παράσχει ο ανάδοχος και τι παραλαμβάνεται.

Οι αναθέτουσες αρχές εσφαλμένα χαρακτηρίζουν συμβάσεις μελετών ως γενικές υπηρεσίες, με αποτέλεσμα να παρακάμπτουν τις προϋποθέσεις της παρ. 5 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016.

Στις απευθείας αναθέσεις δεν παρέχονται εχέγγυα διαφάνειας ως προς την επιλογή του αναδόχου και τον καθορισμό του τιμήματος, ιδίως όταν ο ανάδοχος είναι ο ίδιος.

Δεν τίθενται προκαθορισμένα και επαληθεύσιμα κριτήρια επιλογής όσων καλούνται να υποβάλουν προσφορά.

Δεν γίνεται διαπραγμάτευση του τιμήματος.

Προσφέρονται χαμηλά έως μηδενικά ποσοστά έκπτωσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Χωρίς να αμφισβητείται η αναγκαιότητα των απευθείας αναθέσεων, που ρητά προβλέπονται υπό προϋποθέσεις, διαπιστώθηκαν πολλές αμφισβητούμενες πρακτικές.

Οι απευθείας αναθέσεις δεν αποτελούν εργαλείο κάλυψης πάγιων αναγκών, εκτός αν αυτές είναι πολύ μικρής αξίας.

Η κατάτμηση ομοειδών αγαθών που ανατίθενται με περισσότερες χωριστές διαδικασίες, καταστρατηγεί το νόμο και ενδέχεται να πλήττει και την αρχή της οικονομικότητας.

Η έλλειψη τεκμηρίωσης του αντικειμένου της σύμβασης και του προϋπολογισμού της, ειδικά όταν αυτός ανέρχεται στο ποσό των 30.000 ευρώ, θέτει υπό αμφισβήτηση την ακεραιότητα της διαδικασίας.

Η δυνατότητα της απευθείας ανάθεσης δεν μπορεί να ασκείται σε συνθήκες αδιαφάνειας. Η αποστολή πρόσκλησης σ' ένα μόνο οικονομικό φορέα, χωρίς να προκύπτει πώς αυτός επιλέγεται και αν είναι ο κατάλληλος για να εκτελέσει τη

σύμβαση, ειδικά όταν ανάδοχος είναι συνεχώς ο ίδιος, μπορεί να εγείρει υπόνοιες για χαριστικές συμβάσεις. Η έλλειψη διαγωνισμού πρέπει να αντισταθμίζεται με εγγυήσεις ότι η απόφαση απευθείας ανάθεσης δεν είναι αυθαίρετη, αλλά προϊόν ουσιαστικής συνεργασίας με τις λοιπές υπηρεσίες του φορέα.

Δεν έχει εδραιωθεί στους δημόσιους φορείς η αντίληψη ότι είναι αναγκαία η υιοθέτηση ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, μέρος του οποίου αποτελεί και η διαχείριση των καταγγελιών, ώστε να θεσπιστούν οι αναγκαίες δικλίδες για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών κινδύνων.

Συστάσεις:

- Συνεχής παρακολούθηση αποθεμάτων για τον εντοπισμό των πραγματικών αναγκών και τον έγκαιρο προγραμματισμό της κατάλληλης διαδικασίας ανάθεσης. Για πάγιες, περιοδικές και επαναλαμβανόμενες συμβάσεις, προτείνεται διαγωνισμός με διάρκεια πέραν του έτους. Αξιοποίηση ηλεκτρονικών αγορών και συμφωνιών - πλαίσιο.
- Έγκαιρη προκήρυξη των διαγωνισμών, λαμβάνοντας υπόψη ενδεχόμενες καθυστερήσεις λόγω προσφυγών.
- Να ακολουθούνται αυστηρά οι εσωτερικές διαδικασίες για την ολοκλήρωση της σύμβασης και να τηρείται ο διακριτός ρόλος κάθε οργάνου. Να ανατίθενται στο προσωπικό διακριτά και συγκεκριμένα καθήκοντα κατά τρόπο ώστε να μην εμπλέκεται με όλα τα αντικείμενα εργασίας το ίδιο πρόσωπο. Γενικά, πρέπει να μην κυριαρχεί στην όλη διαδικασία ένα και μόνο πρόσωπο.
- Να λαμβάνεται μέριμνα για τη διαρκή ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα δημοσίων συμβάσεων.
- Να καθορίζονται εκ των προτέρων σαφή και αντικειμενικά κριτήρια για την επιλογή του αναδόχου και να αποδεικνύεται ότι η επιλογή έγινε βάσει των κριτηρίων αυτών.
- Να αιτιολογείται η εκτιμώμενη δαπάνη της σύμβασης και να τεκμηριώνεται η προηγούμενη διενέργεια έρευνας αγοράς. Να υφίσταται διακριτή φάση διαπραγμάτευσης ως προς το τίμημα και να φυλάσσονται τα σχετικά στοιχεία.
- Να αναπτυχθεί σύστημα ενδογενούς ελέγχου, εντός του οποίου θα αξιοποιούνται και τυχόν καταγγελίες και να υιοθετηθούν οι ασφαλιστικές δικλίδες για την ακεραιότητα της διαδικασίας των απευθείας αναθέσεων, ώστε και να αξιοποιηθεί η

δυνατότητα συνδρομής του αρμόδιου Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε περίπτωση εμπλοκής.

ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ - ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΙ

N. 4820/2021

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 142 του ν. 4820/2021, για τα υλικά ελλείμματα ταμείου, χαρτοφυλακίου ή αποθήκης ευθύνονται οι υπόλογοι που είχαν την ευθύνη φύλαξής τους.

Για ελλείμματα λόγω παράτυπης πληρωμής χρημάτων ή διάθεσης αξιών ή εξόδου υλικού από την αποθήκη ευθύνονται:

- ο ταμίας που πραγματοποίησε την παράτυπη πληρωμή, αν όφειλε, λόγω των καθηκόντων του να διαπιστώσει το παράτυπο της πληρωμής,
- ο διαχειριστής χαρτοφυλακίου ή υλικού, υπόλογος για τη φύλαξη αυτών, αν τα διέθεσε χωρίς την τήρηση των ειδικών καθηκόντων του,
- ο εκκαθαριστής και ο εντολέας της πληρωμής και οι υπεύθυνοι της διαχείρισης αξιών ή υλικού, λόγω σφαλμάτων κατά την εκκαθάριση ή την εντολή που υπάγονταν στη δική τους ευθύνη.

Ευθύνη έχει και όποιος διενήργησε τις πράξεις αυτές χωρίς νόμιμη εξουσιοδότηση.

Για τα ελλείμματα λόγω μη νόμιμης διαχείρισης ευθύνονται τα πρόσωπα που έλαβαν μη νόμιμη απόφαση νομικής δέσμευσης, η οποία στη συνέχεια οδήγησε σε εκταμίευση δημόσιου χρήματος ή σε διάθεση αξιών ή υλικού.

Η δημοσιολογιστική ευθύνη συναρτάται με τα ειδικότερα καθήκοντα του κάθε υπολόγου έτσι ώστε να ευθύνεται για πράξεις ή παραλείψεις που υπάγονται στη δική του ευθύνη (π.χ. ο ταμίας ευθύνεται για πληρωμή σε μη δικαιούχο, ο εκκαθαριστής για την ορθότητα της εκκαθάρισης, ο εντολέας πληρωμής για το νομότυπο του τίτλου πληρωμής κ.λπ.).

Ευθύνη για το έλλειμμα έχουν και τα πρόσωπα που, αναμείχθηκαν στη διαχειριστική διαδικασία και συντέλεσαν αποφασιστικά στην πρόκληση του ελλείμματος (συνευθυνόμενοι).

Οι υπόλογοι ευθύνονται, αν προκάλεσαν το έλλειμμα από δόλο ή αμέλεια, ακόμη και ελαφρά.

Η υπαιτιότητα τεκμαίρεται στις περιπτώσεις έλλειψης ή απώλειας χρημάτων, αξιών ή υλικού ή επί εσφαλμένης καταμέτρησης αυτών που οδήγησε σε δημιουργία ελλείμματος.

Οι εκκαθαριστές και οι εντολείς πληρωμών ευθύνονται μόνο αν προέβησαν σε εκκαθάριση και ενταλματοποίηση, χωρίς να υπάρχει σχετική πίστωση. Η ευθύνη τους επεκτείνεται και στην περίπτωση της εκτέλεσης μη νόμιμης απόφασης νομικής δέσμευσης, μόνον εφόσον αυτή λήφθηκε προδήλως από αναρμόδιο όργανο.

Επίσης, δεν ευθύνονται αν στήριξαν την εκκαθάριση ή την εντολή πληρωμής σε βεβαιώσεις αρμόδιων οργάνων στις οποίες διαπιστώνεται η συνδρομή των πραγματικών προϋποθέσεων διενέργειας της δαπάνης (π.χ. σε πρωτόκολλα ή βεβαιώσεις παραλαβής έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, προερχόμενα από τις επιτροπές).

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, όπου υπάρχει ευθύνη από ελαφρά αμέλεια, αυτή δεν συντρέχει, εφόσον οι υπόλογοι τήρησαν τους κανόνες προστασίας του δημόσιου αγαθού ή δεν τους τήρησαν δικαιολογημένα.

Οι αιρετοί (δήμαρχος, μέλη Δημοτικής Επιτροπής ή Δημοτικού Συμβουλίου) που έλαβαν μη νόμιμη απόφαση νομικής δέσμευσης, η οποία εκτελέστηκε, ευθύνονται μόνο αν ενήργησαν με δόλο ή βαριά αμέλεια.

Δεν συντρέχει βαριά αμέλεια όταν η απόφαση αυτή στηρίζεται:

- α) σε υποστηρίξιμη ερμηνεία του νόμου ή
- β) σε πλάνη περί τα πράγματα που δεν είναι πρόδηλη ή
- γ) σε νομικό χαρακτηρισμό που δεν είναι προφανώς εσφαλμένος.

280/2024 Απόφαση Δεύτερου Τμήματος Ελεγκτικού Συνεδρίου

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 143 του ν. 4820/2021 και την αιτιολογική έκθεση, ο ταμίας, ο εκκαθαριστής και ο εντολέας πληρωμής ευθύνονται εάν προκάλεσαν έλλειμμα λόγω παράτυπης πληρωμής χρημάτων από δόλο, βαρεία και ελαφρά αμέλεια και συγκεκριμένα:

- Ο ταμίας ευθύνεται για την πραγματοποίηση παράτυπης πληρωμής χρημάτων και συνεπώς η ευθύνη του ταμιά περιορίζεται στον έλεγχο της εξωτερικής - τυπικής νομιμότητας των δαπανών (επισύναψη νόμιμων δικαιολογητικών, εντολή από αρμόδιο όργανο, μη υπέρβαση της σχετικής πίστωσης) και δεν επεκτείνεται και στον έλεγχο της εσωτερικής - ουσιαστικής νομιμότητας αυτών.
- Οι εκκαθαριστές και εντολείς πληρωμών ευθύνονται αν η παράτυπη πληρωμή οφείλεται σε σφάλματα κατά την εκκαθάριση ή την εντολή πληρωμής, που υπάγονταν στη δική τους σφαίρα ευθύνης, δηλαδή ευθύνονται για ελλείμματα, που οφείλονται αφενός στη μη νομιμότητα της δαπάνης και στη μη ύπαρξη σχετικής πίστωσης και αφετέρου σε ελλείψεις των δικαιολογητικών (έλλειψη απόφασης νομικής δέσμευσης) και σε εσφαλμένο προσδιορισμό του δικαιώματος του δικαιούχου και του εκκαθαριζόμενου ποσού.

Εφόσον η υπό εκκαθάριση δαπάνη είναι μη νόμιμη, αλλά στηρίζεται σε απόφαση νομικής δέσμευσης, οι εκκαθαριστές και εντολείς πληρωμής ευθύνονται για το έλλειμμα, που δημιουργήθηκε από την εξόφληση της δαπάνης, μόνο αν η σχετική νομική δέσμευση ήταν προδήλως εκτός των αρμοδιοτήτων του οργάνου που την έλαβε, ενώ δεν ευθύνονται αν στήριξαν την εκκαθάριση ή την εντολή πληρωμής σε βεβαιώσεις αρμόδιων οργάνων. Στις περιπτώσεις που το έλλειμμα οφείλεται σε μη νόμιμη απόφαση νομικής δέσμευσης, η οποία εκτελέστηκε και οδήγησε στην εκταμίευση του χρήματος, τη σχετική ευθύνη υπέχουν τα πρόσωπα που έλαβαν την μη νόμιμη απόφαση και μόνο εφόσον ενήργησαν με δόλο ή βαρεία αμέλεια.